

8 pesnika »Uj Symposiona«

tibor bada

EPILOG PRIJATELU ĐURI

Obratih se rečima Đuri,
jer mi je prijatelj i što vredan je reči.
Puno ime njegovo glasi: Đura Šomodi.
Zovu ga još od milošte i Kurvar i Đuka;
jedini čovek: moj prijatelj Đura.
Ne kao da sumnjam u ostala stvorenja,
i sve je to zapravo bez veze,
ali Đura ima ljudsku glavu.
Pogledam li ga, vidim Đuru.
U vozu Đura dremucka.
(Može i tako što u vozu čovek dremucka.)
Muče ga snovi, znoji se lenština;
žene i deco: ČOVEK je taj Đuka!

Pravi čovek, nigde takvog nema,
peku se davoli u rajske tepsijama.
Jezi gospod po nebu i diže oliju,
gušeći se trese glasom svojim Zemlju:
— Čujte, bre, svi tamo, planine, životinje,
jedan je samo čovek: kurvar Đura, kod vas dole.

(A.V.)

LETNI ŠAHOVSKI PRIRAŠTAJ

Strahovita pripeka,
post antiqua minuscula.
U naslovu 5 šahovskih priraštaja sede na prečkama merdevina.
Isus na nebu, blagovremeno, matira martira.

zoltan siđi

UZIMAM ČIST LIST HARTIJE

za P. Santarcangelija
„Samо jedno slovo manje ili više može da znači
propast čitavog sveta.“
„Daj da se tragom moga pera ne rodi nijedno
slovo koje ne bi bilo dostojno ovolike slave.“

Uzimam čist list hartije.
Predahnem.
Progonilac, Progonjenik.
Poput leptirica pri gašenju lampe.

Odmaram se. Nadohvati ruke,
kao uvek jedno od drugog,
nedohvatljivo;
Red – u Redu.

I dok je prazna soba Sveta spremna za iznajmljivanje,
prodajem iz sebe tri hiljade kilograma odličnog prosa,
pedeset društava pčela,
bečki klavir, peć na ulje,
dobro očuvan perzijaner,
svadbeni šator, levokraku obučarsku mašinu,
tromesečno prase američke rase durok,
prekrasno orahovo stablo,
gostioniku, akvarijum
s kompletom opremom.
Prodajem iz sebe dvesta zlatorunih ovana.
zavejljavu dragi, ostaneš li,
Prodajem mart,
visibabe, senčanski most.

I odmaram se.
Dahćem. I u noćnoj samoći
– umesto svakodnevne molitve –
uzimam čist list hartije.

(A.V.)

KO ĆE GLASNIK BITI

Išvanu Č. Šimonu

U tvore ogromne grudi
i naše groblje može da stane.

U meni tek onaj prašnjava
pogled
ostaje, iz one
dopolu izvučene floke,
znaš:
pogled Jožefa Atile.

– sećaš li se učionice što još možda i danas smrdi
na uauljani pod u školi koja je na tavanu svom krila
golubiji skelet kuda smo poput duša srodnih
u bolu stizali istovremeno s rodama
koje su se ugnezdile na dimnjaku
ili kada si me
zgrabio za nadlakticu zastao i pokazavši prema
vranama ostarelim po strništima zajedno sa nama
sklopio oči i rekao:
zar cvetaju još trešnje? –

Znam.
Trešnje još cvetaju.
Cvetaju. Tamo.
Negde oko kićme.

U tebi.
U blizini srca.

Al' preda mnom već prazna
stoji šolja.

I posmatram duvan.
Plavi dim kulja van.

– hteo si pomenuti nekadašnje paljevine
sugovlišča u dnu kišom ispranih jendeka
pomenuti nas nedostojne misli poput dlanu
maleni pištolj lupio si na kraju
šakom o sto:
da podvučemo crtu! –

Pogledaj u čošku
kontrabas okrenut zidu.
Kažeš:
Slatina.
Trska.
I preko mostića
nosiš ptice u mračnu komoru.

Reci!
Ko će biti glasnik:
ipak, delimo ovaj pakao,
kad ti čutiš
ja,
ne umem ništa reći?

(A.V.)

qabor turi

UKRUĆENI SNOVI

Jer bi nas zadržao u jutrima
šaka peska umišljenog puta:
rastakajući se ovde gore, nespretno, slepo,
ne umemo više ni da se radujemo.

Slepo, nalakćen, dolično,
skriven u brkovima podeš;
niko te ovde neće pronaći.

Pod širmu lampe, kružeći lagano
navrate ponekad leptirice male;
plava silika: jedan nov pakao,
ako katkad vatra plane.

(A.V.)

ferenc kalapati

RUPA

u rupi
razbijena nosa
narovašenih laktova
motaju se ježevi
bez ičega

bez mladunčića
same bodlje i slanina
medu rebrima ili
pod jezikom stražar
istočše u mastioniku
svou ljutu krvcu
bez kuhinjske prakse
bez kuvarske kerefek
nema više flašica za mleko
te kravljie te kožje
ptičje mleko revolucije
mleko u prahu u dućanu
svako može da ga kupi za
odgovarajuće novce zajedno s
čvrsto skrojenim cipelama i
može da se njime posipa po kosi
bez predrasuda
po modi
u jednoobraznim uniformama
umesto u neprijatelja
pucajući u sebe
gine u krevetu

(A.V.)

BEZ ZABORAVA

povlačeći
oštovicu noža
nit tkanine
pukotinu zida

precizno odredivši
gde je šta
kad je čizma u bari
kako do nje stići
splavom pešice il' plivajući
ne potonuvi
u zaborav

(A.V.)

bela čorba

STRATEGIJA

»Svi ti komarci navališe
amo da vide naša muda«. (P.S.)

1.

Peršun, paštrnak, karfiol, luk.
Crni luk, praziluk, kostrika. Botanika
iznad svega.
Izveštavam te,
nadalje, da sam postao član
udruženja golubara,
kao sam arhandel otelotvorenog strašnog suda
prerušen u glinenog goluba. Dugi marš,
zar ne, peršun, paštrnak, karfiol, luk,
kroz institucije: i botanika,
iznad svega.

2.

Kukurek, kopitnjak, klek. Udaranje
u tikvina zvona à l' Aranj.

3.

Kao na kravi gaće
visi na meni »bivstvovanje«.
Peršun, paštrnak, karfiol, luk.

(A.V.)

SLATKA MALA PESMA

U poslednje vreme samo novine čitam.

Stampa = Presa.

Zlobujna malecka tablica množenja.

A ako smo već upali u presu!

Kao činjenica?

Kao sadnica?

Ispada na isto.

(S.G.)

HUGOVA PESMA O POEZIJI

»U poderanom loncu žaba sedi. Na dnu drveća
sa promuklim psima ponekad još urla.
Ala je šteta. Žar leta uzalud
traži od jesenjskog predela.

Spremna je već da pada drhteća kiša –
Silna slija ispod oktobarskog neba.
A brigla? Ugrizena u njeno meso?
Neka. Gle, ko će je obrisati po ustima!«

(S. G.)

janoš siveri

PRIMJENJENA PESMA

O mnogim
čudnim
bardovima

(Tako dotična stranka)

»I dim dok iz nas se koluta. Ozbiljne su
sad – face; samo ova razvalina nasladnog oblaka se spušta
ponovo na nas.

Isperc. I isperc vetr između nas sve vezivno tkivo
I pljušte – o – puno savremeno – lepe perverzije,
kao iz rukava karte

Cement i pesak

Zidovi lza ušiju

Skrivamo se zastrašeno, i nemo ispod kože.

– Ali, šta je to, ako ne računica?

Kao pred nama na stolu promenljivi spisi

tako reći papiri

– koji govore podrobno o ničemu, neki prigodni viškovi

(Samo tako negle

duške:

izmet je celo knjigovodstvo, sve je samo beskorisni podatak
ni onda ne verujemo suviše, da smo – ovakvi

iako piše neprestano ova bezbrojna papirna šljaka)

Cement i pesak

Zidovi lza ušiju

Skrivamo se zastrašeno, i nemo ispod kože.

Pa da, ako tako većina: onda i ja, ako onako:

prilagođavam se tome,

redovno pratim kako se postavlja pitanje i odgovor.

I kako se menjao moj vek.

Sveže (rodos) krvljenje me obrazuje – sve više.

A čak ni te mogu da kažem, sebe sam razmazio.

Kao ostareo kopun ispod noža drečim nemoćno

u šačici vremensko – prostornog vrtloga.

Sruši se na mene štredo počelo,

i zapaćenje iz želje rađa muke. Sada bih već iskočio iz

kreveta

ako me ne bi vuklo nazad ipak, možda, i ova nemilosrdna namera«

(Tako dotična stranka)
»Ali, cement i pesak«
Iza ušiju zidovi
Nek se skrivamo zastrašeno, i nemo ispod kože.«

(S. G.)

MORFOLOGIJA

»Kad bih samo znao svoje ime.«

»Kad bih samo znao ko sam.«

Jako je već hladno,

noge sušim

na mrazu.

Sjaj se mast na supi.

I tone dubokomorska kašika.

Koprcam se nemoćno,

lako će me naći na dnu tanjira.

Jako je već hladno,

isušujem se na mrazu.

(Ovako nekako se oplemenjujem na

peripetičnoj talasnoj liniji dole-gore-dole.)

I kao prsti trnoviti kanap,

Tako me zapliču nervi.

(S. G.)

NAUKE O HARMONIJI

Čemu hladnoća ako nema kaputa

I zašto rda na gvožđu

I zašto čovek ne sanja samo sebe

I zašto je grmlje ove brige večno u nama

(S. G.)

ištvan p. nad

TO JEST

Evi

Skoro smrznut,

opredmećeni simbol.

Tvoje lice – ali da li je to važno?

Dotičem te.

Ispod nokata mi se magla diže.

(S. G.)

TRENUTAK

Otvariš usta.

Razapeto platno,
belo okrećeni zidovi kuća,
kakve prečiste ribe
ispod vode

(S. G.)

SKORO

»tako te pišem u pesmu« (N. L.)
Isecam te kao novinske članke
matori, matori starci.
Ne. Isecem te, kažem.

A.

(Moje okrnjene rečenice, Povećavaju
verodostojnost moga bića.)

(S. G.)

RASPAD

Praska preparirano zaprepašće

I sve više okoštava.

Trnovi štrče. Ribe
ispod vode. Raspada prostor, uspomena.
Nije sjaj sjaj. Nije drvo drvo.

Za staklo priljubljen. Uokrug zatvoren.

Još uvek si. I pitam:
da li je replicirao škopljren razum?
Da budem u kapi vode ugušen
Da budem. Na žilama lišća.
»Da budem.« (T. O.)

»Uhodim ovu dronjavu nostalгију« (S. J.)

kroz slepi otvor, i raspadom.
Moje sokove upiju žedne
pukotine zemlje.
Živeo bih negde duboko. Naj-najunutra.

(S. G.)

OTO FENJEŠI

ובה פֶנְגֵשִׁי

ОВА ПЕСМА ИМА БАКУ

ova pesma ima baku i zna da sisa
ona luči pljuvačku i voli da se obližuje
ide kod frizerke i na wc
stalno uzdiše pada u nesvest i čudi se
ooh bože je l' to moguće
uveče proučava zvezde i žudi
tera bicikl sama se zadovoljava
mnogo psuje ponekad plače i mnogo sanja
trči za ljubavlju
cep pisma prima novac
pošto mesečni dohodak nema
inače čista je i ne bavi se prostitucijom
čak ni narkomanjom ponekad promaši ritam il' život
nekoliko puta je abortirala
mogla bi da bude učiteljica
na žalost plesnu školu nije završila
a nije bila ni miss sveta
zna da pliva
čuva lice i ide na more
dobro taktizira samo ju je sreća mimošla
želi momka konduktora
ponekad oda do pijace
voli bioskop i oglase redovno čita
jednom rečju fura nekako
neto ponekad donese za kuhinju
ali ipak umire od gladi

(S. G.)

KAČKET NA GLAVI

Gunda mi nešto ova pesma.
Koji joj je vrag. Već mi se popela na
glavu. A bleda je, i jako pažljiva.
Koketiramo. Nemoj da se praviš važna.
Izdaleka si lepša. Budi
komunikativna, budi budi tu i tu.
Biću i ja. Imaću kačket na glavi,
al' nemoj da zaboraviš.
Sve sam ti ovde napisao. Tu je kačket, a
tu traži i pesmu. Pogledaj
ispod vrha jezika.
Da-da-da.
Donom u obraz po narudžbini.
Kako su lepe ove krvave devenice iz
ostave istorije književnosti.
Napred naši. Evo ih,
neprevodivi erotični senfovi
iz dana u dan
iz pesme u pesmu.

(S. G.)

S mađarskog: A. Vicko
i Simon Grabovac

NAPOMENA

НАЈНОВИЈА ВОЈВОДАНСКА МАДАРСКА ПОЕЗИЈА

Arpad Lošonc

Grupa reprezentanata najnovije vojvodanske madarske poezije može da bude označena kao »generacija« jedino na osnovu formalnih kriterijuma. Naime, odlučujuće karakteristike ovog pesništva uobičajuju se u znaku heterogenosti i upravo zbog toga sintagma »treća Simposionova generacija« o predmetu našeg razmatranja kazivala je tek veoma malo.

Naročiti pokazatelj duhovnih strana sveda simposionističkoj senzibilitetu upravo je poezija. Simposionistička poetika šezdesetih godina značila je ekstatičke trenutki slobode, radikalnu tvorbu jezika, »fetišizam pesme« (Domonkos), katarzu Cístop cína, etos »beskom-promisnog gevarističkog delovanja« (Tómai), suverenitet poezije, subjektivitet koji se oslanja na transcendenciju, razvoj revolucije ne-gativitete. Pesništvo boravi na »frontu« (Bloch) sveta – uz pomoć pesništva treba preispitati sve što oblike energije subjektiviteta teži da sabije u tor. Kritički govor blivstvo poezije za simposioniste formirao je mesijanizam subjektiviteta. Adekvatna forma ove mesijanskih kultura – koja se natopila katartičkom euforijom, utopističkim svetom doživljaja šezdesetih godina – jeste avangarda gromoglasne, energične sintaksе. Pesnici »druge Simposionove generacije« počeli su sa piši pesme u »gravitacionom polju« kritičke avangarde prvih simposionista, mada su već od početka eksperimentisali s takvim irskim intonacijama koje su se znatno razlikovale od irskog načina misljenja njihovih prethodnika. Često nedoređeno, sirovo pesništvo, utihnuća atituda mucevosti, zgusnuta refleksija, najčešće na razmehu čitanja i govora, na određeni način predstavljaju reakciju na mesijanističku avangardu. Misljenja sam da je ovde predstavljeno poeziju, koja je u vojvodanskoj madarskoj kulturi postala delotvorna od druge polovine sedamdesetih godina po nadalje, moguće shvatiti, strogo uvezti, jedno po sebi samoj, što ne isključuje to da se u aktivnosti pojedinih pesnika ne mogu otkriti elementi koji bi raspolagali kontinuitetom u odnosu na celinu novije vojvodanske madarske književnosti. Središnji problem ovog pesništva je od početka vezan za oslobođenje subjektiviteta, za njegovu kritičku misiju, za njegovu prisustvo – zapravo, s aspekta razjašnjavanja problematice subjektiviteta smatrao sam neophodnim makar i s ovih nekoliko rečenica projektirati sliku novije vojvodanske madarske poezije. Naime, pesnici koji su stupili na scenu u drugoj polovini sedamdesetih godina, nisu se suočili samo sa sadržajnim i izražajnim ograničenostima lirike, s osnovnim pitanjima mogućnosti jezika: one silovite forma subjektiviteta koju su prvi simposionisti zagovarali i koja se duboko ukorenila u moduse negativiteta avangarde, do tog vremena se raspala, splasnula, odnosno, kao posledica ideološke racionalizacije, uključena je u strujno kol uklurnog establismenata. Prvi simposionisti su se već obraćali s poetskim dogmatizmom, te stoga protivnika slične vrste nije bilo na horizontu, pa su mladi pesnici u drugoj polovini sedamdesetih godina morali samo da formiraju udarne tacke svoje lirike. Dugo je baš toga nedostajalo u ovom pesništvu: polemičke oštrene, kritičkog prisustva. Veoma bih pojednostavio stvari aki bih početnu fazu naše najnovije lirike označio kao križnu, ili eko bih rekao da se dašnji stadijum ove lirike karakteriše izlaz iz te krize situacije, budući da je reč o pitanjima koja ni danas nisu ništa izgubila od svoje važnosti. U drugoj polovini sedamdesetih godina nastalo je, doduše, nekoliko značajnih poetskih ostvarenja, ali je karakteristična činjenica da pesnici koji su tada objavili svoje prve zbirke (Sveri, Fenješi) svoje sadašnje pesme temelje (ili) na radikalnoj reinterpretaciji upravo tih zbirki. Karakterističan je i način na koji su ovih pesnici gurnuti ustranu meločas pomenuti problem subjektiviteta: rezultat toga je spekulativnost koja se odriče interpretacije konkretnosti bića. Vojvodanska madarska poezija pokazuje manje afinitetu prema spekulativnim temama (made je neporecivo da su i na tim osnovama nastala značajna dela), ova poezija se mnogo više vezuje za praksu, za emotivni svet svakidašnjice, za treptaje unutrašnjih pejzaža. Ponavljaj: najnovija vojvodanska madarska lirika nema svoje apsolutno središte. Mogao bih, naravno, reći da je tu liriku nije karakteristična kultura ili inkorporacija emocija u pesmu, da njihovo zanimanje za jezičke mogućnosti nije toliko intenzivno (u suprotnosti s »drugom Simposionovom generacijom«), da u njihovom pesništvu interpretacija pejzaža ima manju ulogu, da nastoji privlačiti jezički tok svakodnevnice, da je za njih ironija važno sredstvo oblikovanja pesme, ali smesta bili morao postavljati i ograde, odnosno navoditi izuzetke. Upravo zato: ovu pesnicu jednostavno različito reaguju ne jedno stanje sveta, a povezuju ih u glavnom zadaci: borba za subjektivitet, afirmacija poetske »deromantizovane romantike« (Hugo Friedrih), prevaziđenje dobro isplativo, profitirajući i ugodne rezignacije i konformističkih jadkovki.

Tibor BADA – Najmladi od ovde predstavljenih pesnika. Njegove sada objavljene pesme dozvoljavaju zaključak da s malo stilizacije teži ironično-ciničnoj refleksivnosti. Projicira izdvojene situacije sa snažnim poenitranjem.

Bela ČORBA – Pesnik društveno-kritičkog senzibiliteta. U prvi plan stavlja funkcije izričanja. Piše i pesme koje odražavaju potpunju sliku sveta, ali u poeziji integrise i ironički politizirajuće getove, zvrčke.

Oto FENJEŠI – Kreće se putevima refleksivitete subkulture. Karakteriše ga ironična distanciranost. Kritička meta njegovog pesništva je mitologija predmeta i emocija moderne civilizacije.

Ferenc KALAPATI – Pesnik širokih asocijativnih tokova. Posredstvom asocijacija koje skaču iz situacije u situaciju, i on plove teritorijalnim vodama ironije.

Istvan P. NÁD – Do sada je objavio mal broj pesama, probitivo je prozaista. Koristi »razgradene«, »osakacene« rečenice. Čini se da teži negovanju poezije trenutka, i to trenutka sledenog u hladnoći bivstovanja.

Janoš SIVERI – Dok je za njegovu prvu zbirku (»Slobodne vežbe«) bila svojstvena neka vrsta ontološkog spekulativizma, druga (»Hladna proba«) je u znaku eksplozivnog, emfatičnog subjektiviteta. Opevava doživljaje tradicionalnih pitanja pesništva, tako da je i sama materija njegovih pesama sadržana u osnovnim pitanjima poezije.

Zoltán SÍKI – Piše pesme emotivnog naboja. Za razliku od ostalih, ironije mu nije svojstvena. Zanima ga i metafizičko projiciranje prirode.

Gabor TURI – Karakteriše ga ironična rezignacija i melanholija. Svoje ritmički savršene, rimovane stihove piše virtuoznom jezičkom tehnikom i s izvrsnim osećanjem forme.

Prev. A. V.